عبدالکریم لاهیجی درباره:

سیاست اتحادیه اروپا و وضعیت حقوق بشر در ایران

پس از عدم تصویب قطعنامه راجع به نقض مستمر حقوق بشر در ایران در کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل، در اردیبهشت ماه گذشته، مسئولان وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در گفتگوهای خود با اتحادیه اروپا چنین وانمود می‌کنند که این اتحادیه سیاستی را که از سال ۱۹۸۴ در باره وضعیت حقوق بشر در ایران در نهادهای وابسته به سازمان ملل متحد معمول شده، بایستی ترک گوید و به ادامه گفتگوهای خود با دولت ایران در زمینه بهبود وضعیت حقوق بشر در ایران بسنده کند.

سازمانهای دفاع از حقوق بشر با اعتقاد به اینکه گفتگو در باره روند تحول حقوق بشر در یک کشور بایستی با رسیدگی به وضعیت حقوق بشر در آن کشور و اتخاذ تصمیمات ضروری صورت پذیرد، تا طرف گفتگو خود را ملزم به رعایت توصیه‌ها و پیشنهادهای اتحادیه اروپا بداند. بر این بود، و هستند که ادامه این گفتگوها نمایستی مانع از تسلیم پیشنهاد قطعنامه دیگری در باره وضعیت وخامت‌بار حقوق بشر در ایران، از سوی اتحادیه اروپا به مجمع عمومی سازمان ملل متحد بشود.

از اینرو با آغاز اجلاس سالیانه مجمع عمومی سازمان ملل متحد و پیش از آنکه هیات کارشناسان اتحادیه اروپا در باره حقوق بشر راهی ایران شوند. جامعه دفاع از حقوق بشر در ایران و فدراسیون بین‌المللی جامعه‌های دفاع از حقوق بشر در تاریخ ۲۳ سپتامبر ۲۰۰۲ (۱/۷/۱۳۸۱) به تقدیم نامه مفصل گزارش‌گونه‌ای، در ۶ صفحه، به اتحادیه اروپا دست یازیدند.

در این نامه با استناد به بند ۶ ماد، ۱ اصول راهنمای اتحادیه اروپا در زمینه گفتگو در باره حقوق بشر، آمده است که اتحادیه اروپا هنگامی مبادرت به آغاز گفتگوهای حقوق بشری با یک کشور می‌کند که ارزیابی جامعی در باره وضعیت حقوق بشر در آن کشور صورت گرفته باشد. در این ارزیابی گذشته از اینکه وضعیت حقوق بشر به گونه‌ای عینی و ملموس بررسی می‌شود، تحول حقوق بشر در آن کشور، اراده سیاسی دولت در بهبود حقوق بشر که از یکسو در اجرای تعهدات بین‌المللی آن کشور در چارچوب عهدنامه‌های بین‌المللی حقوق بشر و از سوی دیگر، در همکاری با نهادهای حقوق بشر سازمان ملل تظاهر می‌یابد و در غایت امر چگونگی سیاست آن کشور در قبال جامعه مدنی، بایستی مورد توجه قرار گیرند.

در حوزه عهدنامه‌های بین‌المللی بنیادی حقوق بشر، یادآوری کرده‌ایم که ایران تاکنون نه به عهدنامه بین‌المللی امحای هرگونه تبعیض در باره زنان پیوسته است و نه به عهدنامه بین‌المللی بر ضد شکنجه و مجازات‌های اهانت‌آمیز و غیرانسانی، بنابراین الحاق ایران به این دو عهدنامه. همچنین عهدنامه تاسیس دادگاه جزایی بین‌المللی. بایستی در صدر گفتگوهای دو طرف قرار گیرد.

سپس وضعیت حقوق بشر در ایران چنین گزارش شده است:

● مجازات اعدام در ایران بر خلاف بند ۲ ماد، ۶ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی. هم در باره جرائم سیاسی و عقیدتی و هم در باره جرائم عمومی که از درجه جنحه به شمار می‌آیند. رواج دارد. نوجوانان کمتر از ۱۸ سال همچنان در معرض اعدام هستند. هر چند که ایران متعهد عهدنامه بین‌المللی حقوق کودک است و کمیته حقوق کودک در تاریخ ۲۸ ژوئن ۲۰۰۰ به ایران زنهار داده است که هرچه زودتر نسبت به اصلاح قانون مجازات ایران در راستای لغو مجازات اعدام کودکان و نوجوانان کمتر از ۱۸ سال، مبادرت نماید.

● شکنجه و مجازاتهای غیرانسانی و اهانت‌آمیز و از جمله شلاق‌زدن، قطع عضو، سنگسار، برخلاف توصیه‌های گذشته اتحادیه اروپا، همچنان رواج دارند.

●اقلیت‌های مذهبی، به ویژه بهائیان، مسیحیان و در برخی موارد سنیان، همچنان قربانی نظام تبعیض حقوقی هستند و گزارشگر ویژه کمیسیون حقوق بشر در آخرین گزارش خود ۱۶ ژانویه ۲۰۰۲ به نقض ماد، ۲۷ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی از سوی ایران اشارت می‌دهد. در این باره هم کمیته ناظر بر عهدنامه بین‌المللی امحای تبعیض‌های نژادی در تاریخ ۱۲ آوریل ۲۰۰۱ به ایران اخطار کرده است که قوانین داخلی خود را با بندهای ۱ و ۴ ماد، یک این عهدنامه سازگار کند. همچنین از ایران خواسته است که به توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آن بخش از قلمرو ایران که سکونتگاه اقلیت‌های قومی و ایلی است، با مشارکت آنان، اولویت دهد.

● در حوزه نظام قضایی و عدم استقلال قوه قضائیه و عدم رعایت اصول پیش‌بینی‌شده، در میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، راجع به محاکمه عادلانه. از سوی ایران، با ذکر آخرین احکام صادر شده، در باره محکومان سیاسی و عقیدتی و از جمله ناصر زرافشان و دیگر وکلای دادگستری که به جرم دفاع از حقوق متهمان سیاسی به زندان و محرومیت از وکالت محکوم شده‌اند، اشارت رفته است. در این زمینه هم پیشنهاد شده که دولت ایران نسبت به دعوت از گزارشگر ویژه دبیرکل سازمان ملل در باره مدافعان حقوق بشر، اقدام نماید تا موجبات اجرای اعلامیه جهانی حمایت از مدافعان حقوق بشر مصوب ۹ دسامبر ۱۹۹۸، فراهم آید.

● در باره حقوق زنان با اشاره به قوانین تبعیض‌آمیز ایران و گزارش گزارشگر ویژه کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل، تاکید شده که هیچگونه تحول قانونی ـ بنیادی صورت نگرفته و قطعنامه سال گذشته مجمع عمومی سازمان ملل که طی آن از ایران خواسته شده که در راستای تحقق اصل برابری حقوق اساسی زنان و دختران به وضع مقررات تازه‌ای دست یازد. مورد رعایت قرار نگرفته است. در زمینه همکاری با نهادهای حقوق بشر سازمان ملل که تجلی اراده سیاسی یک دولت در روند تحول حقوق بشر به شمار می‌آید، گفته‌ایم که ایران علی‌رغم درخواست‌های پیاپی کمیسیون حقوق بشر و مجمع عمومی سازمان ملل، از پذیرش گزارشگر ویژه، سازمان ملل در ایران، به منظور انجام ماموریت خود، سر باز زده است. از سوی دیگر با عدم تصویب قطعنامه پیشنهادی اتحادیه اروپا، در کمیسیون حقوق بشر، تمدید ماموریت گزارشگر ویژه هم منتفی شده، و از اینرو زمینه همکاری ایران با نهادهای حقوق بشر سازمان ملل از گذشته هم محدودتر شده است.

● در حوزه تعهدات ناشی از عهدنامه‌های بین‌المللی حقوق بشر هم ایران بیش از ۱۰ سال است که به تقدیم گزارش از وضعیت حقوق اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در ایران به کمیته ناظر بر اجرای میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، دست نیازیده است. در باره عهدنامه حقوق کودک هم گفتیم که به توصیه‌ها و زنهارهای کمیته ناظر بر اجرای این عهدنامه، وقعی نگذارده است. مجمع عمومی سازمان ملل در قطعنامه سال گذشته‌اش از ایران خواسته است که از گرو، تحقیق در باره ناپدیدشدگان به منظور بازدید و انجام تحقیقات در ایران، دعوت کند. گزارشگر ویژه در باره خشونت نسبت به زنان هم در سپتامبر گذشته از دولت ایران خواسته است که نسبت به صدور ویزا برای وی و تمهید مقدمات انجام تحقیقات او در ایران اقدام نماید.

● هیات کارشناسان اتحادیه اروپا بایستی برای عدم اتیان و اجرای این تعهدات از سوی ایران ضمانت اجرا قائل شوند و در اجرای سیاست کلی اتحادیه اروپا در زمینه حقوق بشر و از جمله بند ۳ ماد، ۱ اصول راهنما به مخاطبان خود تفهیم کنند که گسترش مناسبات اقتصادی و تجاری و کمک‌های خارجی متوقف و منوط به تحول حقوق بشر و دمکراسی در ایران است. و این ضمانت اجراء جز از طریق نظارت نهادهای حقوق بشر سازمان ملل و اتخاذ قطعنامه‌های ضروری تحقق نمی‌یابند. از اینرو به موازات این گفتگوها هم ماموریت گزارشگر ویژه کمیسیون حقوق بشر بایستی تمدید شود و هم موجبات اجرای تصمیم‌ها و قطعنامه‌ها نهادهای حقوق بشر سازمان ملل فراهم آیند.

بدین ترتیب راه دیگری برای اتحادیه اروپا جز تهیه و تسلیم طرح قطعنامه دیگری به مجمع عمومی سازمان ملل، حاکی از وضعیت حقوق بشر در ایران در فاصله آخرین قطعنامه مجمع عمومی دسامبر ۲۰۰۱ تاکنون و درخواست تمدید ماموریت گزارشگر ویژه کمیسیون حقوق بشر، باقی نمی‌ماند.

پس از بازدید هیات کارشناسان اتحادیه اروپا از ایران هم نمایندگان جامعه دفاع از حقوق بشر در ایران و فدراسیون بین‌المللی جامعه‌های دفاع از حقوق بشر در گفتگوهای خود با هیات‌های نمایندگی اتحادیه اروپا و کشورهای عضو اتحادیه اروپا و از جمله وزارت امور خارجه فرانسه، بر ضرورت تسلیم طرح قطعنامه اصرار ورزیده‌اند. سه روز پیش هم (۱۸ اکتبر ۲۰۰۲) در نامه سرگشاده‌ای خطاب به وزرای امور خارجه ۱۵ کشور عضو اتحادیه اروپا، ضمن یادآوری مفاد آخرین گزارش خود خاطرنشان کرده‌ایم که در این فاصله وضعیت حقوق بشر وخیم‌تر از ماه گذشته شده است:

مجازات اعدام رو به افزونی گذارده و چهار زندانی سیاسی کرد اعدام شده‌اند.

مدافعان حقوق بشر، وکلای دادگستری و روزنامه‌نگاران همچنان زیر فشار و محکومیت‌های پیاپی قوه قضائیه جمهوری اسلامی هستند.

ما بر این واقعیت تصریح و تاکید کرده‌ایم که گفتگو در باره حقوق بشر چنانچه مقرون و همراه با ارزیابی عینی و شفاف وضعیت حقوق بشر در ایران نباشد، راه به جائی نمی‌برد. و تنها و تنها از طریق نهادهای حقوق بشر سازمان ملل می‌توان به بررسی و گزارش واقعی و شفاف حقوق بشر دست یافت. از اینرو و از آنجا که اجلاس وزرای خارجه کشورهای عضو اتحادیه اروپا روز دوشنبه ۱۲ اکتبر (امروز) کار خود را آغاز خواهد کرد. جامعه دفاع از حقوق بشر در ایران و فدراسیون بین‌المللی جامعه‌های دفاع از حقوق بشر با انتشار این نامه سرگشاده، بکبار دیگر بر ضرورت تسلیم هر چه زودتر طرح قطعنامه وضعیت حقوق بشر در ایران از سوی اتحادیه اروپا به مجمع عمومی سازمان ملل متحد پافشاری می‌کنند و انتظار دارند که از این طریق اتحادیه اروپا پای‌بندی خود را به اصل جهان‌شمول‌بودن حقوق بشر اثبات و اعلام نماید.

طی روزهای آینده روشن خواهد شد که پیام مدافعان حقوق بشر به گوش سنگین نمایندگان دولتهای عضو اتحادیه اروپا فرو رفته است و یا آنکه وضعیت حقوق بشر در ایران هم به سرنوشت بسیاری از کشورهای منطقه خاورمیانه و در صدر آن فلسطین اشغالی دچار خواهد شد. آری در روزهایی که شورای امنیت سازمان ملل زیر فشار همه جانبه و روزافزون ایالات متحد، آمریکا در صدد صدور قطعنامه تازه‌ای بر ضد دولت عراق (فارغ از طبیعت هولناک و جنایتکار دولت صدام حسین) به دستاویز عدم اجرای ۱۶ قطعنامه شورای امنیت طی ده سال گذشته است. همان شورای امنیت از ترس وتوی ایالات متحد، آمریکا توان و یارای این را ندارد که قطعنامه‌ای بر ضد دولت اسرائیل که طی ۳۷ سال گذشته ۲۸ قطعنامه سازمان ملل را به طور مستمر نقض کرده، و روزی نیست که ارتش آن کشور چندین فلسطینی را از پای در نیاورند، از تصویب خود بگذارند.

پس چه باک که در ایران اکبر گنجی‌ها و عمادالدین باقی‌ها و عبدالله نوری‌ها و حسن یوسفی اشکوری‌ها و سعید صدرها و خلیل رستم‌خانی‌ها و علی افشاری‌ها و سیامک پورزندها و منوچهر و اکبر محمدی‌ها و احمد باطبی‌ها و ناصر زرافشان‌ها و... به جرم گفتن یا نوشتن به زندانهای جنایی محکوم شده‌اند و حسن یوسفی اشکوری پس از گذراندن دوران محکومیت خود و در شرایطی که در زندان است دوباره، به ۷ سال زندان محکوم می‌شود و حکم محکومیت محمدعلی دادخواه به جرم وکالت دادگستری در مرحله تجدیدنظر تائید می‌شود و طی روزهای آینده، دومین وکیل دادگستری هم روانه زندان اوین خواهد شد!!

از حکومت کلیی مسلک جمهوری اسلامی ایران که طی دو دهه گذشته آماده، امضاء و اعطای همه گونه قراردادها و امتیازهای بازرگانی و اقتصادی به دمکراسی‌های غربی و در صدر آنها اتحادیه اروپا بوده، و تنها توقع داشته که در باره وضعیت حقوق بشر از خود حساسیت نشان ندهند، انتظار دیگری نمیاید داشت. اما از دمکراسی‌های غربی که خود را نمایند، یک فرهنگ و نظام انسان‌گرا و متمدن و دمکرات و ارزش‌های حقوق بشری می‌دانند، تداوم سیاست سودگرایانه تفوق مطامع و منافع ملی بر این مجموعه ارزشی جهان‌شمول، پذیرفتنی نیست و تا زمانیکه در عرصه بین‌المللی، با ساختار کنونی سازمان ملل متحد، این سیاست یک بام و دو هوا اعمال و اجرا می‌شود، متاسفانه دنیا نه روی صلح و امنیت را خواهد دید و نه رهایی از فقر و ترس که هدف غائی آرمانخواهان تدوین‌کنند، اعلامیه جهانی حقوق بشر بود، تحقق خواهد یافت.

۲۹ مهر ۱۳۸۱

عبدالکریم لاهیجی

رئیس جامعه دفاع از حقوق بشر در ایران

نایب رئیس فدراسیون بین المللی جامعه‌های حقوق بشر

با ارسال نامه‌ای به سران سه‌قوه

۱۳۴ نفر از شخصیت‌های سیاسی، فرهنگی و حقوقی به صدور حکم زندان مجدد برای اشکوری اعتراض کردند

۱۳۴ نفر از شخصیت‌های فرهنگی، سیاسی، ادبی و حقوقی در اعتراض به صدور حکم زندان مجدد برای یوسفی اشکوری، نامه‌ای را خطاب به روسای قوای سه‌گانه منتشر کردند. به گزارش خبرگزاری دانشجویان ایران، در بخشی از این نامه آمده است: «به استحضار می‌رساند آقای حسن یوسفی اشکوری، پس از تحمل دو سال زندان به اتهام نشر اکاذیب (به خاطر برخی مقالات و نظراتش در باره قتل‌های زنجیره‌ای، روشنفکران و فعالان سیاسی در ایران) و بعد از این‌که به مدت ۲۰ روز به صورت بلاتکلیف و تحت عنوان مرخصی از زندان آزاد شده بود، مجددا به زندان بازگردانده شد طی محاکمه‌ای غیرعلنی مجددا به چهار سال زندان و به خاطر شرکت در کنفرانس برلین به یک سال زندان، یعنی در مجموع پنج سال دیگر، حبس علاوه بر دو سال زندانی که تا کنون متحمل شده، بود، محکوم شده».

این نامه می‌افزاید: اصل ۳۲ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران اعلام کرده است: «تفتیش عقاید ممنوع است و هیچکس را نمی‌توان به صرف داشتن عقیده‌ای مورد تعرض و مواخذه قرار داد».

همچنین ماده ۱۹ اعلامیه جهانی حقوق بشر نیز تصریح کرده است: «هر فردی حق آزادی عقیده و بیان دارد و این حق مستلزم آن است که کسی از داشتن عقاید خود بیم و نگرانی نداشته باشد و در کسب و دریافت و انتشار اطلاعات و افکار با تمام وسایل ممکن بیان و بدون ملاحظات مرزی آزاد باشد». طبق ماده ۹ قانون مدنی ایران، اصول اعلامیه جهانی حقوقی بشر که به تائید جمهوری اسلامی ایران نیز رسیده، در حکم قانون است.

امضاکنندگان این نامه در ادامه ابراز عقیده کرده‌اند که علی‌رغم تفاوت و تکثری که در حوزه فکری ـ سیاسی دارند. صدور حکم زندان برای اشکوری را که به صراحت و صرفا به خاطر ابراز برخی عقاید خود محکوم شده است، خلاف آزادی عقیده و بیان و آن را مردود می‌دانند. آنها همچنین این حکم را خلاف اعلامیه جهانی حقوق بشر و نیز قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران دانسته‌اند.

ورنوشت این نامه به دبیرکل سازمان ملل متحد، رییس کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد و دبیر کمیسیون حقوق بشر اسلامی ارسال شده است. در پایان این نامه اسامی زیر به چشم می‌خورد:

مسعود آقایی، ادیب پرومند، لقا اردلان، حمید احراری، اعظم اکبرزاده، عباس امیرانتظام، داود هرمیداس باوند، محمد بسته‌نگار، پروین بختیارنژاد، محمد بهزادی، مرتضی بدیعی، مسعود پدرام، حبیب‌الله پیمان، محمود پیشین، عباس پوراظهری، مجید پیمان، مجید تولایی، خالد توکلی، مصطفی تنها افشین جعفرزاده، عباس حائری، اسماعیل حاج‌قاسمعلی، علی حاج‌قاسمعلی، مسعود حجازی، غلام‌حسین خیر، محمد خلیل‌نیا، ابراهیم خوش‌سیرت، علی‌اشرف درویشیان، پرویز دبیری، حبیب داوران، پروین‌دخت دفتری، فریبرز رئیس‌دانا، علی رشیدی، غلام‌رضا رحیم، عبدالله رادنیا، حسین راضی، رضا رئیس‌طوسی، حسین رفیعی، علی‌رضا رجایی، رحیم رحیم‌زاد، اسکویی، تقی رحمانی، آرش رحمانی، محمدجواد رجائیان، بهمن رضاخانی، رهنما، امیر رضایی، ابراهیم رضایی، فرزانه روستایی، کوروش رحیم‌خانی، کوروش زعیم، احمد زیدآبادی، حسن زرافشان، عزت‌الله سحابی، فریدون سحابی، هاله سحابی، خسرو سیف، علی‌رضا سایرخانی، نسرین ستوده، سعید؛ سعیدی، حسین شاه‌حسینی، تقی شاهنی، حسن شهیدی، ابراهیم شاکری، هدی صابر، علیسلطی صحافیان، کیوان صمیمی، فیروزه صابر، اکبر طباطبائی، محمد طباطبائی، اعظام طالقانی، طاهر، طالقانی، امیر طیرانی، حسین عرب‌زاده، رضا علیجانی، شهین علوی، محمدرضا عالیزده، محمود عمرانی، حسین عزت‌زاده، مهدی غنی، مسعود غفاری، فاطمه فرهنگ‌خواه، سعید فاطمی، ناصر فرید، احمد قابل، باقر قدیری اصلی، رحمان کارگشا، مرتضی کاظمیان، فاطمه کسائی احمدسرایی، فاطمه گورابی، رضا گل‌احمر، حسن لباسچی، حمید؛ لامعی، مسعود لدنی، علی‌اکبر معین‌فر، محمد محمدی گرگانی، محمد محمدی اردهالی، مرضیه مرتاضی لنگرودی، سیدجواد مادرشاهی، محمد ملکی، قدسیه میرمعز، منوچهر ملک‌قاسمی، هرمز ممیزی، نظام‌الدین موحد، سید حسین موسویان، علی‌اصغر معین‌فر، حسین مجتهدی، فاطمه موسوی، مهدیه محمدی، مهدی مویدزاده، صمد ملکی، ماشاءالله مدیحی، ابوالفضل میرشمس شهشهانی، حسن میرمحمد صادقی، سعید مدنی، محمدجواد مظفر، بدرالسادات مفیدی، وحید میرزاده، اکبر معصوم‌بیگی، نسترن موسوی، احمد معصومی، حسین مدنی، نرگس محمدی، علی‌اکبر نوشین، اسماعیل ناطقی، سید حمید نوحی، سید مهدی ناطقی، سید مجید نوحی، حشمت‌الله نیکخواه، پرویز ورجاوند، اکبر والی، ناصر هاشمی، علی هنری، اردشیر هوشی و احسان هوشمند.

خاوران در سالگرد فاجعه کشتار زندانیان سیاسی